

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ директорки КУ Сумська
ЗОШ № 8 СМР
від 31.08.2023 № 134

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Комунальної установи
Сумська загальноосвітня школа І –ІІІ ступенів № 8
Сумської міської ради
на 2023/2024 навчальний рік

СХВАЛЕНО
Протокол засідання педагогічної ради
КУ Сумська ЗОШ № 8 СМР
31.08.2023 № 1

ЗМІСТ

- Розділ 1.** Призначення школи та засоби його реалізації
- Розділ 2.** Опис «моделі» випускника школи
- Розділ 3.** Цілі та задачі освітнього процесу школи
- Розділ 4.** Навчальний план та його обґрунтування
- Розділ 5.** Особливості організації освітнього процесу
- Розділ 6.** Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової середньої освіти
- Розділ 7.** Показники (вимірники) реалізації освітньої програми
- Розділ 8.** Інклюзивна освіта.
- Розділ 9.** Програмно-методичне забезпечення освітньої програми

Розділ 1. Призначення школи та засоби його реалізації

Найважливіше завдання сучасної школи - розвивати творчі здібності учнів, допомагати їм реалізовувати свої таланти. Всебічний і гармонійний розвиток особистості передбачає єдність її освіченості, вихованості, загального розвитку. Тому перед нашою школою стоїть першочергове завдання – забезпечувати випускників якісною освітою й свідомою мотивацією на навчання впродовж життя, створювати можливості для успішного професійного самовизначення.

Комунальна установа Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №8 Сумської міської ради знаходиться у міській комунальній власності, є юридичною особою, має печатку, штамп, ідентифікаційний номер. Засновником навчального закладу є Сумська міська рада.

Навчальний заклад у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», іншими законодавчими актами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, Кабінету Міністрів України, наказами Міністерством освіти і науки України, інших центральних органів виконавчої влади, Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, іншими нормативно-правовими актами, Статутом школи.

Головною метою школи є різнобічний розвиток, виховання та соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності, тобто новий випускник.

Основні принципи Освітньої програми:

1. **Дитиноцентризм.** Головним суб'єктом, на якого спрямована освітня діяльність школи, є дитина.

2. **Автономія закладу освіти**, яка передбачає самостійність у виборі форм і методів навчання, визначення стратегії і напрямів розвитку закладу освіти, які відповідають нормативно-правовим документам, Державним стандартам загальної середньої освіти.
3. **Цілісність системи управління якістю**. Усі компоненти діяльності закладу освіти взаємопов'язані, це створює взаємозалежність між ними. Наприклад, якість освіти залежить від оптимального добору педагогічних кадрів, мотивуючого освітнього середовища, використання освітніх технологій, спрямованих на оволодіння ключовими компетентностями, сприятливої для творчої роботи психологічної атмосфери. Зниження якості хоча б одного названого компоненту знизить у цілому якість освіти.
4. **Постійне вдосконалення**. Розбудова внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти – це постійний процес, за допомогою якого відбувається вдосконалення освітньої діяльності, підтримується дієвість закладу, забезпечується відповідність змінам у освітній сфері, створюються нові можливості тощо.
5. **Вплив зовнішніх чинників**. Система освітньої діяльності у закладі освіти не є замкнутою, на неї безпосередньо впливають зовнішні чинники – засновник, місцева громада, освітня політика держави.
6. **Гнучкість і адаптивність**. Система освітньої діяльності змінюється під впливом сучасних тенденцій розвитку суспільства.

Головними завданнями школи є:

- забезпечення реалізації права громадян на повну загальну середню освіту;
- виховання громадянина України;
- виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй;
- формування та розвиток соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, особистості, підготовленої до професійного самовизначення;
- виховання в учнів поваги до Конституції України, державних символів України, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії, свідомого ставлення до обов'язків людини і громадянина;
- розвиток особистості учня, його здібностей і обдаровань, наукового світогляду;
- реалізація права учнів на вільне формування політичних і світоглядних переконань;
- виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів;
- генерація нових знань та розвиток відчуття соціальної справедливості;

– створення умов для оволодіння системою наукових знань про природу, людину і суспільство.

Саме виховання компетентної, відповідальної за своє життя людини і є головним завданням школи.

Школа несе відповідальність перед особою, суспільством і державою за:

- безпечні умови освітньої діяльності;
- дотримання державних стандартів освіти;
- дотримання договірних зобов'язань із іншими суб'єктами освітньої, виробничої, наукової діяльності, у тому числі зобов'язань за міжнародними угодами;
- дотримання фінансової дисципліни.

Повна загальна середня освіта здобувається на таких рівнях:

початкова освіта - перший рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених державним стандартом початкової освіти;

базова середня освіта - другий рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених державним стандартом базової середньої освіти;

профільна середня освіта - третій рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених державним стандартом профільної середньої освіти.

Призначення кожного рівня навчання окреслено у відповідних Типових освітніх програмах.

Основними засобами досягнення мети, виконання завдань та реалізації призначення школи є засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм.

Освітні програми, реалізовані в школі, спрямовані на:

- формування в учнів сучасної наукової картини світу;
- виховання працьовитості, любові до природи;
- розвиток в учнів національної самосвідомості;
- формування людини та громадянина, яка прагне вдосконалювання та перетворення суспільства;
- інтеграцію особистості в систему світової та національної культури;
- рішення задач формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві;
- виховання громадянськості, поваги до прав і свобод людини, поваги до культурних традицій та особливостей населення регіону, України та інших народів в умовах багатонаціональної держави;
- формування потреби учнів до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення.

Досягнення мети, тим самим призначення школи, забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, визначених Законом України «Про освіту»:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність;
- інші компетентності, передбачені Державним стандартом освіти.

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

Освітня програма складена на 2023/2024 навчальний рік і ухвалена рішенням педагогічної ради від 31.08.2023 протокол № 1.

Освітня програма визначає:

1. Загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення які на тепер подані в рамках навчальних планів для кожного ступеня окремо.
2. Очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, перелік яких наведено в додатку.
3. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.
4. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Освітньою програмою.

Розділ 2. Опис «моделі» випускника школи

Модель випускника Нової української школи – це необхідна основа для сміливих і успішних кроків у своє майбутнє. Усі інші здобутки у сфері компетентності може принести людині лише наполеглива цілеспрямована праця, бажання вчитися й ділитися досвідом з іншими.

Освітній процес неможливий без мотивації учнів до навчання, яка сприяє інтелектуальному розвитку дитини, а також є рушійною силою удосконалення особистості в цілому. Формування відповідального ставлення до навчання відіграє важливу роль у підготовці учнів до самостійного життя, тому що навчання – головна праця школяра.

Випускник школи має міцні знання і вміло користується ними. Знання та вміння отримані учнем тісно взаємопов'язані з його ціннісними орієнтирами.

Набуті життєві компетентності випускник вміло використовує для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Він вміє критично мислити, логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення.

Наш випускник – це передусім людина творча, із великим потенціалом саморозвитку та самореалізації, широким спектром особистості:

- випускник школи - добре проінформована особистість;
- прагне до самоосвіти та вдосконалення;
- готовий брати активну участь у суспільно-культурному житті громади, держави ;
- є свідомим громадянином, готовим відповідати за свої вчинки;
- свідомо ставиться до свого здоров'я та довкілля;
- мислить креативно, використовуючи увесь свій творчий потенціал.

Випускник компетентний у ставленні до життя – реалізує себе через самопізнання, саморозуміння та інтелектуальну культуру.

Випускник нашої школи:

1) вільно володіє державною мовою, уміє усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любить читати, усвідомлює роль мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовий вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) спілкується рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних 2 комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливе розуміння простих висловлювань іноземною мовою, може спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, володіє навичками міжкультурного спілкування;

3) виявляє прості математичні залежності в навколишньому світі, моделює процеси та ситуації із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлює роль математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) виявляє компетентності у галузі природничих наук, техніки та технологій, допитливий, прагне до пошуку й пропонує нові ідеї, пізнає себе та навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) відкритий до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, здатний успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчути себе частиною спільноти та брати участь у справах громади;

- б) усвідомлює основи екологічного природокористування, дотримується правил природоохоронної поведінки, ощадно використовує природні ресурси, розуміє важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;
- 7) опановує основи цифрової грамотності для розвитку та спілкування, використовує засоби інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;
- 8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями й навичками, необхідними для подальшого навчання, організовує власне навчальне середовище, отримує нову інформацію з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначає власні навчальні цілі та способи їх досягнення, має навички самостійної і групової роботи;
- 9) дотримується ідей демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомлює рівність прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, є активним, поважає права інших осіб, уміє діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінує культурне розмаїття різних народів та ідентифікує себе як громадянин України, дбайливо ставиться до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримується здорового способу життя;
- 10) постійно розвиває природні здібності, є творчою особистістю; дотримується етики спілкування і взаємодії; враховує художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).
- Наявна культурна самоідентифікація, поважає культурне розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлює вплив окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства;
- 11) уміє генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовує критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументує та захищає свою позицію, дискутує; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальні способи розв'язання життєвого завдання.

Розділ 3. Цілі та задачі освітнього процесу школи

КУ Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №8 СМР забезпечує виконання статті 12 Закону України «Про освіту», тобто реалізує визначену мету повної загальної середньої освіти – всебічний розвиток, виховання й соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності.

Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині:

№ з/п	Ключові компетентності	Очікувані результати
1	Спілкування державною мовою	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування рідною та іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші</p>

		<p>математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач;</p> <p>використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>

7	Ініціативність	<p>Уміння: передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: генерування ініціатив в середовищі, яке оточує дитину</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів</p>

		<p>вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>
11	Підприємливість та фінансова грамотність	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовує критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументує та захищає свою позицію, дискутує; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>

Виокремлюються в навчальних програмах такі наскрізні лінії ключових компетентностей:

- «Екологічна безпека й сталий розвиток».
- «Громадянська відповідальність».
- «Здоров'я і безпека».
- «Підприємливість і фінансова грамотність».

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального та фізичного середовища навчання;
- окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади та методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проєкти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна та залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- предмети за вибором;
- роботу в проєктах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків через наскрізну виховну роботу.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проєкти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>

Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Рекомендовані форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- урок формування компетентностей;
- урок розвитку компетентностей;
- урок перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- урок корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відеоуроки тощо.

Розділ 4. Навчальний план та його обґрунтування (додаток)

Розділ 5. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Великого значення на сьогоднішній день набуває аспект педагогіки партнерства між всіма учасниками освітнього процесу. Організація освітнього процесу на засадах дитиноцентризму, прийняття управлінських рішень на основі конструктивної співпраці учасників освітнього процесу, взаємодії закладу освіти з місцевою громадою. У закладі освіти створюються умови для реалізації прав і обов'язків учасників освітнього процесу.

Дотримання прав учасників освітнього процесу та виконання ними відповідних обов'язків можливе лише за умови, що ці права та обов'язки сформульовані та відомі тим, хто ними послуговується у повсякденному

житті. Ключовим правом, на реалізацію якого спрямована діяльність закладу освіти, є право на освіту у безпечному та комфортному освітньому середовищі. Ці права та пов'язані з ними обов'язки визначені статтями 53-55 Закону України «Про освіту»:

- Стаття 53. «Права та обов'язки здобувачів освіти»
- Стаття 54. «Права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу»
- Стаття 55. «Права та обов'язки батьків здобувачів освіти»

Норми Закону конкретизовані, сформульовані та закріплені у низці документів закладу. Ці документи реалізують принцип дитиноцентризму, який забезпечує повагу до кожної людини, прийняття її унікальності та права на вільний вибір:

- Статут закладу містить опис основних принципів освітнього процесу, визначає ключові права та обов'язки всіх його учасників.
- Освітня програма дозволяє реалізувати право на освіту через практичну діяльність всіх учасників освітнього процесу саме у процесі навчання. Ця програма розробляється відповідно до державних стандартів загальної середньої освіти, має враховувати потреби та інтереси учнів, спроможності закладу освіти.

КУ Сумська ЗОШ № 8 СМР реалізує діяльність щодо запобігання будь-яким проявам дискримінації, булінгу; розробляє план заходів для запобігання булінгу (цькуванню) та будь-яким іншим проявам насилля.

Важливі принципи побудови антибулінгової політики закладу:

1. Антибулінгова політика є частиною інших політик та спирається на положення таких документів закладу, як Статут, Правила поведінки тощо та відповідає чинному законодавству (стаття 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

2. Антибулінгова політика стосується кожного у закладі. Її засади можна сформулювати.

- Правила поведінки визначають, як саме мають реалізовуватися стосунки між учасниками освітнього процесу, щоб освітнє середовище було вільним від будь-якого насильства та формувало атмосферу конструктивного спілкування та співпраці.

Окрім загальних для всіх учасників освітнього процесу принципів, документи школи та їх застосування мають забезпечити особливі, притаманні лише цій групі права. Наша школа – безпечне середовище для учасників освітнього процесу, адже це територія, на якій не місце для зброї, вибухових або вогнебезпечних предметів та речовин; спиртних напоїв, наркотичних речовин, сигарет (електронних – також); шокерів, газових балончиків, ножів та інших небезпечних предметів.

- Учні мають право на самовираження, вираження та захист своїх інтересів, залучення до обговорення та участі в ухваленні рішень шкільного життя;

- батьки мають право на отримання якомога більш повної та своєчасної інформації про шкільне життя своєї дитини і про життя закладу загалом; право на реальну участь в обговоренні та ухваленні рішень функціонування закладу;
- педагогічні працівники – право на гідну оцінку своєї праці, на професійний розвиток, обмін досвідом, підтримку своєї діяльності з боку керівництва закладу. Для забезпечення якості управління закладом керівництво розробляє, затверджує та доводить до відома працівників розподіл посадових обов'язків, прав та повноважень, що закріплюється у посадових інструкціях.

Принципове значення для реалізації прав і обов'язків учасників освітнього процесу має те, чи обізнані всі зацікавлені особи із своїми правами та обов'язками, чи визнають їх справедливими та доречними.

Саме тому потрібна постійна та наполеглива робота щодо інформування з цих питань, різноманітні способи донесення та актуалізації цих знань. Інформація про права та обов'язки учасників освітнього процесу має бути всіма можливими способами: на інформаційних стендах, сайті закладу, сторінках у соціальних мережах.

Педагогіка партнерства (співробітництва) ґрунтується на принципах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості. Її метою бачимо створення нового гуманного співтовариства.

Утілюючи ідеї педагогіки партнерства, учителю необхідно використовувати у своїй роботі не тільки стандартні методи організації навчально-виховного процесу, але в більшій мірі виявляти ініціативу і будувати навчання і виховання таким чином, щоб дитина була постійно залучена до спільної діяльності.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів освітніх послуг вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів. Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія в нашому закладі освіти реалізується через індивідуальний навчальний план (пункт 9 частини 1 статті 1 Закону України «Про освіту»).

Метою розроблення індивідуальної освітньої траєкторії є врахування індивідуальних особливостей, здібностей та розвитку дитини. Вона дозволяє зробити освітній процес комфортним для учня, забезпечує індивідуальний прогрес дитини в оволодінні ключовими компетентностями. Індивідуальна освітня траєкторія може розроблятися, зокрема, для учнів, які:

- потребують педагогічного патронажу;
- перебувають на дистанційній формі навчання;
- перебували на довготривалому лікуванні;
- потребують відповідного періоду адаптації;
- прибули з інших закладів освіти (наприклад, з вивченням мов національних меншин);
- випереджають однокласників у швидкості та якості засвоєння навчального матеріалу;
- мають індивідуальні інтереси, нахили, уподобання;
- мають особливі освітні потреби.

Індивідуальна освітня траєкторія розробляється на різні терміни (навчальний рік, семестр або більш короткострокові періоди). Рішення про реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії приймається за заявою батьків або за рішенням педагогічної ради. Заява батьків необхідна для реалізації таких форм індивідуальної освітньої траєкторії:

- організація педагогічного патронажу;
- організація дистанційної форми навчання тощо.

Щоб запровадити вищезазначені форми індивідуальної освітньої траєкторії, їх схвалює педагогічна рада та затверджує наказом керівник закладу освіти. На підставі наказу розробляється індивідуальний навчальний план, який відповідає освітній програмі закладу освіти та Державним стандартам загальної середньої освіти.

У деяких випадках педагогічна рада закладу освіти приймає рішення про реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії для учнів, які потребують відповідної корекції їхньої освітньої діяльності та адаптації до освітнього процесу. У такому разі індивідуальний навчальний план не потребує затвердження керівництвом закладу освіти, він розробляється учителями у довільній формі і включає в себе графік індивідуальних консультацій, індивідуальні завдання. Індивідуальну освітню траєкторію можна розробляти і з окремого предмету (курсу) чи з групи предметів. Інформація проходження індивідуальної освітньої траєкторії учнем є предметом обговорення з батьками учнів, практичним психологом, періодично на нарадах при директорові.

Основні складові змісту індивідуальної освітньої траєкторії:

- індивідуальний підхід до вивчення навчальних дисциплін;
- визначення власних цілей дитини у вивченні конкретної теми або розділу;
- вибір оптимальної форми та темпу навчання;
- використання способів навчання, які відповідають індивідуальним особливостям учня;
- здійснення учнем самооцінки власної діяльності.

Усі ці ознаки змістової частини індивідуальної освітньої траєкторії неможливі без спільної роботи вчителя та учня. Учитель в умовах реалізації індивідуальної освітньої траєкторії має стати для учня тьютором, консультантом, координатором. Розроблення індивідуальної освітньої траєкторії потребує залучення психолога та комунікації з батьками.

Одним із шляхів забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії є використання технології змішаного навчання (поєднання дистанційної і класно-урочної форм організації освітнього процесу). Для цього заклад освіти має здійснити такі організаційні заходи:

- використання існуючих або розроблення власної інтернет-платформи, де розміщуються освітні ресурси та здійснюється комунікація;
- розроблення та розміщення вчителями електронних освітніх ресурсів;
- розроблення індивідуальних завдань для виконання.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти за інших умов.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»).

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти за інших умов.

Освітній процес з використанням технологій дистанційного навчання

Сьогодні весь світ перебуває в умовах необхідності працювати по іншому. Освітній процес з використанням технологій дистанційного навчання став викликом для всіх учасників освітнього процесу: учителів, учнів та батьків.

Індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Освітній процес з використанням технологій дистанційного навчання передбачає доступ до інтернету, технічне забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо) усіх учасників освітнього процесу.

Простір для організації дистанційного навчання має забезпечувати такі функції:

- проведення онлайн-уроків;
- доступ до різноманітних електронних навчальних матеріалів;
- отримання робіт учнів (тести чи виконані практичні завдання в зошитах);
- оцінювання та зворотний зв'язок щодо виконаних робіт;
- можливість поставити питання та отримати відповідь поза межами онлайн-уроку.

В умовах воєнного стану на початок 2023/2024 навчального році КУ Сумська ЗОШ №8 СМР буде надавати освітні послуги за дистанційною формою навчання згідно з Положенням про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки

України від 08.09.2020 року № 1115 зі змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства освіти і науки України від 24.02.2023 № 201 та від 22.03.2023 № 333. Педагоги здійснюватимуть освітній процес у синхронному та асинхронному режимах з використанням платформи Teams (Office 365), месенджера Viber та електронної пошти в асинхронному режимі.

Розділ 6. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати навчання за програмою.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»). Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання в початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку. Період життя дитини від п'яти до шести (семи) років (старший дошкільний вік) визначається цілісною зміною її особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного й різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання - фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої. Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню. Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях. Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними

освітньою програмою. Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та (або) якості освіти. З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень на національному, обласному, районному, шкільному рівнях, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Система оцінювання в закладі освіти сприяє реалізації компетентнісного підходу до навчання. Освітній процес спрямовується на формування і розвиток ключових компетентностей, посилення ролі особистісного чинника в засвоєнні навчального матеріалу. У зв'язку з цим мають змінитись технології контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів. При компетентнісному підході оцінюється не обсяг засвоєних знань сам по собі, а те, як ці знання використовуються для вирішення прикладних завдань. З огляду на це, учителям можна запропонувати такі підходи до формування критеріїв оцінювання:

- оцінювати не лише результат роботи, але й процес навчання, індивідуальний поступ кожного учня;
- позитивно оцінювати досягнення учнів, незалежно від того, значні вони чи скромні, якщо вони є результатом справжніх зусиль дитини. В цьому є мотивуюча роль оцінювання;
- оцінювати рівень аргументації та уміння учнів висловлювати свою думку.

У процесі впровадження компетентнісного підходу оцінювання навчальних досягнень спрямовується на вирішення таких основних навчальних завдань:

- розв'язання проблем і прийняття рішень;
- розуміння, а не відтворення фрагментів інформації;
- оцінювання умінь, які визначають здатність працювати в команді;
- уміння слухати, розв'язувати конфлікти, вирішувати дискусійні питання і проблеми;
- уміння застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях.

Учень, який на початку семестру мав початковий рівень навчальних досягнень і підвищив його протягом певного часу, може оцінюватись інакше, ніж той, хто знизив свою оцінку. І хоча середня арифметична оцінка цих двох учнів може бути однаковою, однак прогрес у навчанні є різним.

Отже, необхідно шукати підходи в оцінюванні, які б враховували індивідуальний поступ учня. Тому в освітньому процесі неможливо обійтись без формувального оцінювання. Воно оцінює процес навчання учнів, а не результат.

Особливості формувального оцінювання:

- націлене на визначення індивідуальних досягнень кожного учня;
- не передбачає порівняння навчальних досягнень різних учнів;

- широко використовує описове оцінювання;
- застосовує зрозумілі критерії оцінювання, за якими оцінюють учня, він стає свідомим учасником процесу оцінювання і навчання;
- забезпечує зворотний зв'язок – отримання інформації про те, чого учні навчилися, а також про те, як учитель реалізував поставлені навчальні цілі;
- визначає вектор навчання: виконавши завдання, учні дізнаються про те, якого рівня вони наразі досягли і в якому напрямку їм потрібно рухатися далі.

Учитель, із метою впровадження формувального оцінювання, використовує такі передумови:

- ставить перед учнями виклики у вигляді пошуку причинно-наслідкових зв'язків, розгляду проблемних задач, реалізації проєктів;
- спонукає учнів до самостійного мислення і конструювання відповіді;
- заохочує до обґрунтування думок і способу міркування;
- пропонує чіткі критерії оцінювання;
- формує в учнів розуміння, що будь-яке явище або процес потрібно розглядати всебічно;
- розвиває критичне мислення учнів.

У формувальному оцінюванні переважає оцінювання описове, яке спрямовується на індивідуальний прогрес учня. Тому вивчити впровадження формувального оцінювання в систему оцінювання навчальних досягнень учнів можна у процесі спостереження за проведенням навчальних занять.

Під час спостереження за проведенням навчального заняття потрібно звернути увагу на такі аспекти роботи вчителя:

- визначає, що потребує виправлення або покращення у роботі учня;
- вказує на напрями виправлення помилок та подальшої роботи учня;
- заохочує учнів до роботи в парах та кооперативної (групової) роботи.

Дуже важливим для впровадження формувального оцінювання є вироблення чітких критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

Зміст критеріїв повинен бути зрозумілим учням і батькам, тобто викладеним зрозумілою і доступною мовою. Критерії оцінювання необхідно довести до відома учнів. Розроблені й оприлюднені критерії оцінювання допомагають учням самостійно оцінювати якість своєї роботи. Чим конкретніше представлені критерії оцінювання, тим краще учень розумітиме, що йому потрібно зробити для успішного виконання завдання.

Індивідуальний прогрес учня можна забезпечити також шляхом спільного з учнями вироблення критеріїв.

Переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти (крім перших та других класів) до наступного класу здійснюється на підставі результатів підсумкового (семестрового та річного) оцінювання учнів (вихованців) та/або їх державної підсумкової атестації (для учнів четвертих і дев'ятих класів) згідно з рішенням педагогічної ради закладу загальної середньої освіти, що упродовж п'яти робочих днів з дати прийняття має бути оприлюднене на його інформаційному стенді.

Учні (вихованці) першого або другого класу можуть бути не переведені до наступного класу та залишені для повторного здобуття загальної середньої освіти у тому самому класі на підставі письмового звернення до закладу загальної середньої освіти одного з їх батьків чи інших законних представників, але не більше одного разу упродовж здобуття учнем (вихованцем) початкової освіти.

Річне оцінювання здійснюється за результатами семестрового оцінювання, що проводиться у межах часу, визначеного навчальним планом закладу загальної середньої освіти. Річне оцінювання здійснюється не пізніше 6 робочих днів після завершення II семестру. Під час проведення річного оцінювання результати державної підсумкової атестації учня (вихованця) не враховуються. У випадках, пов'язаних з вибуттям учня (вихованця) із закладу загальної середньої освіти (виїзд за кордон тощо), дозволяється проводити семестрове та річне оцінювання достроково, у тому числі в екстернатній формі здобуття загальної середньої освіти.

Під час переведення до наступного класу або вибуття із закладу загальної середньої освіти учням (вихованцям), яких було зараховано до першого класу у 2018 році та наступних роках, видається свідоцтво досягнень. Свідоцтво досягнень надається одному з батьків, іншому законному представникові учня (вихованця) не пізніше 01 липня, а копія зберігається в його особовій справі.

Під час переведення до наступного класу або вибуття із закладу загальної середньої освіти учням (вихованцям), яких було зараховано до першого класу до 2018 року, видається таблиць навчальних досягнень, у якому має бути відображено результати їх підсумкового оцінювання.

Учні (вихованці) 3–8 класів, які за результатами річного оцінювання здобули початковий рівень результатів навчання (1, 2, 3 бали) у вивченні одного з предметів (українська мова, математика, алгебра, геометрія), а учні (вихованці) класів з навчання мовами корінних народів чи національних меншин - також і з мови навчання, згідно з рішенням педагогічної ради відповідного закладу загальної середньої освіти та одного із батьків або інших законних представників можуть бути:

- 1) переведені до наступного класу для продовження здобуття загальної середньої освіти за індивідуальним навчальним планом (з предметів, за якими було виявлено початковий рівень результатів навчання), що затверджує керівник закладу загальної середньої освіти;
- 2) залишені для повторного здобуття загальної середньої освіти у тому самому класі цього закладу загальної середньої освіти (не більше одного разу упродовж здобуття учнем (вихованцем) початкової чи базової середньої освіти).

Учні (вихованці) дев'ятих класів, які завершили здобуття базової середньої освіти, можуть бути переведені:

- 1) до десятого класу без поглибленого вивчення окремих предметів цього самого закладу загальної середньої освіти відповідно до пункту 2 цього

Порядку (за власною заявою (у разі досягнення повноліття) чи заявою одного з батьків, інших законних представників);

2) до десятого класу з поглибленим вивченням окремих предметів цього самого закладу загальної середньої освіти за результатами конкурсу (за умови його проведення), що проводиться відповідно до пунктів 3–16 глави 4 розділу II Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016.

Учні (вихованці), які за результатами конкурсу не переводяться до десятого класу з поглибленим вивченням окремих предметів, за власною заявою (у разі досягнення повноліття) чи заявою одного з батьків, інших законних представників переводяться до десятого класу без поглибленого вивчення окремих предметів відповідно до пункту 2 цього Порядку або випускаються із закладу загальної середньої освіти відповідно до наказу його керівника і можуть продовжити здобувати загальну середню освіту в інших закладах системи загальної середньої освіти.

Учні (вихованці) дев'ятих класів, які завершили здобуття базової середньої освіти (незалежно від форми здобуття) та переводяться до наступного класу чи випускаються із закладу загальної середньої освіти, отримують свідоцтво про базову середню освіту, а учні (вихованці), які за результатами річного оцінювання з усіх предметів, що вони вивчали у дев'ятому класі, мають результати навчання високого (10, 11, 12 балів) рівня, - свідоцтво про базову середню освіту з відзнакою.

Учні (вихованці) четвертих і дев'ятих класів, які не мають результатів річного оцінювання з будь-яких предметів та/або державної підсумкової атестації, повинні пройти річне оцінювання в закладі загальної середньої освіти, у якому продовжують здобуття загальної середньої освіти, та/або державну підсумкову атестацію у порядку, визначеному Порядком проведення державної підсумкової атестації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року № 1369, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 02 січня 2019 року за №8/32979 (зі змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства освіти і науки № 221 від 18.02.2019, № 246 від 19.02.2020, № 1431 від 24.12.2021).

У такому разі річне оцінювання здійснюється упродовж навчального року згідно з графіком та завданнями, погодженими педагогічною радою та затвердженими наказом керівника закладу загальної середньої освіти. У разі продовження здобуття загальної середньої освіти у закладі освіти, який не забезпечує здобуття базової середньої освіти, такі учні (вихованці) для отримання документа про відповідний рівень освіти проходять річне оцінювання у вечірній або екстернатній формі здобуття загальної середньої освіти.

Учні (вихованці), які не мають результатів річного оцінювання та/або державної підсумкової атестації у зв'язку із невідвідуванням закладу загальної середньої освіти більше шести останніх місяців навчального року поспіль та за умови відсутності будь-яких відомостей щодо місця проживання чи місцеперебування учнів (вихованців) або їхніх батьків, інших законних представників, визнаються такими, що вибули із закладу загальної середньої освіти. Такі учні (вихованці) до наступного класу не переводяться згідно з рішенням педагогічної ради закладу загальної середньої освіти, що оформлюється відповідним наказом керівника закладу загальної середньої освіти. Рішення про визнання учнів з числа сиріт та позбавлених батьківського піклування такими, що вибули із закладу загальної середньої освіти, може бути прийняте за умови його погодження відповідною службою у справах дітей.

Особова справа та результати оцінювання попередніх років учнів (вихованців), яких було визнано такими, що вибули із закладу загальної середньої освіти, зберігаються у закладі загальної середньої освіти відповідно до законодавства.

Інформацію щодо визнання учня (вихованця) таким, що вибув із закладу загальної середньої освіти, упродовж одного робочого дня з дати прийняття відповідного рішення педагогічною радою має бути надіслано за місцем проживання учня (вихованця), одного з його батьків, інших законних представників, зазначеним в його особовій справі, а також до структурного підрозділу (посадової особи), відповідального(ї) за створення та постійне оновлення реєстру даних про дітей шкільного віку, згідно з Порядком ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 684 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 806 від 19.09.2018, № 681 від 17.07.2019).

На підставі письмової заяви, яку особисто подає до закладу загальної середньої освіти учень (вихованець) (у разі досягнення ним повноліття), якого було визнано таким, що вибув із закладу загальної середньої освіти, або один із його батьків, інший законний представник, такий учень (вихованець) поновлюється у відповідному закладі загальної середньої освіти відповідно до наказу керівника закладу загальної середньої освіти.

Учні (вихованці) одинадцятих (дванадцятих) класів, які не мають результатів річного оцінювання з будь-яких предметів та (або) державної підсумкової атестації, можуть продовжити здобуття загальної середньої освіти за екстернатною формою її здобуття.

Для оскарження рішень педагогічної ради закладу загальної середньої освіти щодо переведення до наступного класу, вибуття або випуску із закладу загальної середньої освіти, а також для вирішення питань, пов'язаних з коригуванням результатів річного оцінювання, учні (вихованці) (у разі досягнення повноліття), один із їх батьків або інші законні представники можуть подати відповідне звернення до закладу загальної середньої освіти.

Для розгляду звернення у закладі загальної середньої освіти може створюватися комісія, порядок діяльності, чисельність і персональний склад якої затверджує керівник відповідного закладу загальної середньої освіти (далі - комісія).

Комісія за наслідками розгляду звернень може прийняти рішення про надання рекомендацій щодо:
скасування, зміни, прийняття нового або залишення рішення педагогічної ради, що оскаржується, без змін;
проведення коригування результатів річного оцінювання учня (вихованця).

Результати розгляду звернення та рекомендації оформлюються протоколом засідання комісії.

Відповідно до рекомендацій комісії здійснюється коригування результатів річного оцінювання шляхом повторного семестрового оцінювання (одного або двох семестрів). Повторне семестрове оцінювання проводиться відповідно до письмових завдань, що мають охоплювати зміст усіх тем, вивчених протягом відповідного семестру, та графіка, що затверджує керівник закладу загальної середньої освіти. Результати коригування результатів річного оцінювання оформлюються відповідним наказом керівника закладу загальної середньої освіти. (Порядок переведення учнів закладу загальної середньої освіти на наступний рік навчання)

Загальні критерії оцінювання

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
	1	Учень (учениця) розрізняє об'єкти вивчення
I. Початковий	2	Учень (учениця) відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Учень (учениця) відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію
II. Середній	5	Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Учень (учениця) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком

	7	Учень (учениця) правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
III. Достатній	8	Знання учня (учениці) є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і має неточності
	9	Учень (учениця) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
	10	Учень (учениця) має повні, глибокі знання, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
IV. Високий	11	Учень (учениця) має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	12	Учень (учениця) має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

Розділ 7. Показники (вимірники) реалізації освітньої програми

Одним з сучасних викликів цієї Освітньої програми є впровадження реформи НУШ. З 1 вересня 2023 року учні 5-х та 6-х класів навчатимуться за Типовими освітніми програмами, затвердженими наказом МОН України від 19.02.2021 № 235. Це означає, що педагоги закладу працюватимуть за новим Державним стандартом базової середньої освіти. Перехід із початкової школи до середньої є найбільш стресовим для школярів. Тому з метою врахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку учнів, новим Держстандартом визначено цикли здобуття базової середньої освіти:

- адаптаційний цикл – 5-6 класи;

- цикл базового предметного навчання – 7-9 класи.

Навчання у 5 класі передбачає впровадження інноваційних підходів до структури та змісту навчання. Нормативними документами встановлено чіткі орієнтири, за якими учні розбудовують власні компетентності: здобувають знання, розвивають вміння та формують ставлення. До того ж типовий навчальний план стає варіативним – учителі самі обирають предмети та інтегровані курси з урахуванням побажань учнів. Самі ж педагоги отримують повну академічну свободу.

Усі ці параметри потребують особливої уваги як з боку адміністрації школи, так і з боку батьків, які перебувають з нами в партнерських відносинах.

До вимірювання також належать рівень виконання планів та програм, календарно-тематичне планування вчителя, а також професійно-діяльнісності якості педагогічних працівників. Особливу увагу приділити вчителям початкових класів.

Визначаємо критерії, що містять основні індивідуально-особистісні та професійно-діяльнісні якості, необхідні для успішного виконання стратегічної мети та завдань реформування початкової освіти:

- професійно-педагогічна компетентність – обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей молодшого шкільного віку, здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів початкової школи;

- соціально-громадянська компетентність – розуміння сутності громадянського суспільства, володіння знаннями про права і свободи людини, усвідомлення глобальних (у тому числі екологічних) проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні, усвідомлення громадянського обов'язку та почуття власної гідності, вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та віднаходити шляхи їх розв'язання, навички ефективною та конструктивною участі в цивілізаційному суспільному розвитку, здатність до ефективною командної роботи, вміння попереджувати та розв'язувати конфлікти, досягаючи компромісів;

- загальнокультурна компетентність – здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва, усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших;

- мовно-комунікативна компетентність – володіння системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування в процесі організації колективної та індивідуальною діяльності, вміння вислуховувати, відстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розмірковувань та аргументації,

розвиненість культури професійного спілкування, здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій);

- психологічно-фасилітативна компетентність – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я дитини, здатність сприяти творчому становленню молодших школярів та їхній індивідуалізації;

- підприємницька компетентність – вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави;

- інформаційно-цифрова компетентність – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

ПОКАЗНИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

№ з/п	Об'єкти контролю. Критерії ефективності	Показники	Процедури контролю. Форма надання результатів	Періодичність контролю	Відповідальні
1	Впроваджена система компетентнісного навчання	Чітко окреслені завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Якісний рівень навчальних досягнень учнів. Сформовані ключові життєві компетентності	Моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей); висока життєва адаптивна компетентність учнів	Тематичний, семестровий контроль	Учителі-предметники
2	Позитивні зміни у рівні навчальних досягнень.	Висвітлення досягнень учнів	Звірка, аналіз лівої сторінки журналів. Аналізи роботи МО	Електронний журнал-щотижня. Два рази на рік	Учителі-предметники Класні керівники керівники МО
3	Успішність випускників упродовж навчання	Результати ДПА, вступ до ВНЗ	Моніторингові дослідження, діагностика, довідки про вступ учнів до ВНЗ	Один раз на рік	Класні керівники, заступник директора із НВР

4	<p>Позакласна та позаурочна навчально-виховна діяльність</p> <p>Участі учнів школи у предметних олімпіадах різного рівня, Всеукраїнських інтелектуальних конкурсах та турнірах. Спортивні досягнення.</p> <p>Розвиток лідерських ініціатив</p>	<p>Кількість призових місць у предметних олімпіадах, інтелектуальних конкурсах та турнірах. Аналіз ефективності позакласної роботи, роботи гуртків, факультативів.</p> <p>Діяльність шкільного самоврядування</p>	<p>Аналітичні довідки. Створення бази даних проєктів учнівського самоврядування. Створення портфоліо чи карток обдарованих учнів. Створення банків даних обдарованих учнів. Планування роботи на канікулах</p>	<p>Один раз на рік</p> <p>Тричі на рік</p>	<p>Заступник директора із НВР</p> <p>Керівники МО</p> <p>Педагог-організатор</p>
5	<p>Рівень професійної майстерності педагогів. Підвищення інноваційної активності у сферах:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оновлення змісту освіти; • впровадження інформаційних та комунікативних технологій навчання 	<p>Підвищення кваліфікації педагогів (курси, участь у семінарах, творчих групах). Участь учителів в інноваційній та експериментальній діяльності, якість роботи у творчих групах, участь учителів у районних, обласних, всеукраїнських методичних заходах; друковані праці</p>	<p>Створення (оновлення) учительських портфоліо. Аналітичні матеріали за результатами співбесід, атестація, сертифікація. Якість проведення навчальних занять (довідки). Творчі звіти вчителів. Розробки уроків. Друкована продукція</p>	<p>Один раз на рік</p> <p>За потребою - двічі на рік</p>	<p>Учителі-предметники</p> <p>Керівники МО</p> <p>Заступники директора із НВР</p>
6	<p>Стиль навчального закладу, думка громадськості. Підвищення рейтингу школи. Підвищення ступеня відкритості школи</p>	<p>Висвітлення діяльності педагогічного колективу в ЗМІ, на сайті школи, висвітлення досягнень учнів</p>	<p>Звітність результативності навчання та виховання, фінансування, тощо на сайті школи, в ЗМІ, періодичних виданнях</p>	<p>1раз на тиждень щомісяця двічі на рік</p>	<p>Адміністрація школи</p> <p>Методична рада</p>
7	<p>Матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності</p>	<p>Залучення бюджетних та позабюджетних джерел фінансування</p>	<p>Комп'ютеризація, матеріально-технічна база (інвентаризація, типові переліки засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для кабінетів природничо-математичних предметів загальноосвітніх навчальних закладів, систематизація ресурсів). Звіти керівників кабінетів</p>	<p>Один раз на рік</p>	<p>Завгосп</p> <p>Керівники кабінетів</p> <p>Звіт директора перед батьківською громадськістю</p>

8	Збереження здоров'я здобувачів освіти	Мережі послуг, пов'язаних із: <ul style="list-style-type: none"> - якісним навчанням; - здоровим харчуванням; - спортивно-оздоровчими, профілактичними, корекційними заходами; - відпочинком, спілкуванням, вихованням. - Рівень травматизму, правопорушень. - Забезпечення санітарно-гігієнічного режиму закладу. 	Наскрізний процес організації здоров'язберезувального середовища. Аналіз ефективності мережі наданих послуг. Аналітичні довідки. Моніторинг стану здоров'я школярів. Проведення тренінгів. Розробка бюлетенів здоров'я, газет, буклетів, презентацій, міні-проектів, підготовка інсталяцій, акцій, флеш-мобів і таке інше. Ефективна співпраця із міськими установами: медичними, науковими, психологічними, рятувальними службами	Один раз на рік	Адміністрація школи. Медична сестра. Педагогічні працівники.
9	Моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти. Рівень толерантності, вихованості.	Вивчення умов сімейного виховання школярів. Адаптація учнів. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами в шкільне середовище	Аналітичні довідки. Створення індивідуальних програм розвитку учнів. Систематизація документів дітей із ОПП та інвалідністю.	Один раз на рік	Заступник директора із НВР. Практичний психолог. Педагог-організатор. Помічники вчителя.
10	Позитивна динаміка задоволення якістю освітніх послуг учнів та їхніх родин	Задоволення: <ul style="list-style-type: none"> - рівнем навчальних досягнень, отриманих у школі; - наданими освітніми послугами 	Анкетування учнів, батьків 1 - 11-х класів, аналітична довідка	Два рази на рік на батьківських зборах	Класні керівники

Розділ 8. Інклюзивна освіта

Одним із напрямків роботи комунальної установи Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №8 Сумської міської ради є інклюзивна освіта.

З метою реалізації основних положень Конвенції ООН «Про права дитини», Законів України та національних програм щодо соціально-

педагогічної підтримки дітей з особливими потребами, питання забезпечення їх повноцінного розвитку є одним із пріоритетів діяльності закладу. Інклюзивна освіта є важливим напрямком роботи комунальної установи Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №8 Сумської міської ради.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (пункт 24 частина 1 стаття 1) для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами приміщення та територія закладу освіти облаштовується з урахуванням принципів розумного пристосування. Діти з особливими освітніми потребами вимагають підвищеної уваги, тому робота у закладі щодо супроводу інклюзії спрямована на підготовку учнів до сприйняття дітей з особливими освітніми потребами, попередження їх дискримінації, просвіту батьків щодо специфіки та переваг навчання дитини з особливими потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, соціально-психологічну підготовку вчителів стосовно навчання та взаємодії дітей з ООП (особливі освітні потреби).

У міжнародній класифікації стандартів освіти (International Standard Classification of Education) визначено, що особливі освітні потреби(ООП) мають діти, навчання яких потребує додаткових ресурсів.

Додатковими ресурсами є персонал, засоби навчання, фінанси.

Навчання ґрунтується на наступних **педагогічних принципах**:

- особистісно зорієнтованого підходу (звернення до досвіду дитини, та її психофізичного стану);
- природовідповідності (ураховується вік дитини);
- співробітництва;
- систематичності, послідовності, повторюваності та наочності навчання;
- концентричності (одна тема подається зі зростанням ступеню складності).

У закладі освіти застосовуються необхідні методики та технології роботи. Учителі володіють методиками роботи з такими учнями, щоб дитина відчувала себе комфортно і була залучена до роботи.

Заклад забезпечений необхідним дидактичним обладнанням, упроваджений психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання. Учні навчаються під педагогічним патронажем, в інклюзивних класах за програмами загальноосвітніх шкіл для дітей із особливими освітніми потребами. Наявність таких дітей у класі потребує від учителя застосування освітніх технологій і методик, які максимально враховують особливості дітей з ООП та допомагають їм безболісно інтегруватись до дитячого колективу.

Важлива підготовка освітнього процесу для дітей з ООП:

- облаштування освітнього середовища (доступність);
- забезпечення необхідними навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та допоміжними засобами навчання відповідно до потреб здобувачів освіти;
- облаштування ресурсної кімнати, що відповідає вимогам доступності та універсального дизайну для надання (проведення) індивідуальних і групових

психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (занять); психологічного розвантаження, соціально-побутового орієнтування.

- облаштування логопедичного кабінету для проведення корекційно-розвиткових занять.
- організація корекційно-розвиткових занять для учнів ООП.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 19) держава створює умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

Освітній процес забезпечується:

- створенням робочої групи з проблеми адаптації дітей з ООП в освітньому процесі;
- проведенням консультацій із батьками з особливостей навчання та розвитку дитини;
- проведенням консультації з учителями, які навчали дитину в попередні роки або в інших закладах освіти;
- аналізом особливостей психофізичного розвитку учнів з ООП, соціальних умов розвитку;
- виявленням разом з учнями та практичним психологом труднощів і проблем, які учні відчують при сприйнятті навчального матеріалу;
- зосередження уваги на сильних сторонах учня під час проведення навчальних занять;
- підтримкою позитивної мотивації навчання.

У процесі роботи в класі, де є діти з особливими освітніми потребами, використовується весь відомий спектр освітніх технологій і методик, що приносять позитивний результат.

У першу чергу звертається увага на відповідні технології:

1. Особистісно орієнтоване навчання. Навчальні заняття, побудовані на особистісно орієнтованій взаємодії, дають змогу здійснити індивідуальний підхід, стимулюють пізнавальну активність, навчають дітей з ООП визначати шляхи здобуття ґрунтовних знань, умінь і навичок.
2. Індивідуальна освітня траєкторія. Створюються умови для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти. Для дітей з ООП розробляються індивідуальні освітні траєкторії з предметів і курсів, за допомогою яких можна визначити індивідуальну швидкість засвоєння навчального матеріалу, необхідний рівень засвоєння (частина 9, стаття 1 Закону України «Про освіту»)
3. Використовується формувальне оцінювання, яке спрямоване не на фіксацію результату, а на оцінку процесу навчання.
4. Кооперативне навчання. Групові форми роботи дозволяють учням з особливими освітніми потребами інтегруватись до учнівського колективу, відчутти допомогу та підтримку однокласників.
5. SMART-технології для дітей з особливими освітніми потребами.

Перевагами SMART-технологій в інклюзивній освіті є те, що вони здатні розвивати творчі здібності дітей із особливими потребами, навички комунікації, сформувані критичне мислення; удосконалити вміння ефективної співпраці та взаєморозуміння, лідерство, розвиток кар'єри.

Також використовуються специфічні освітні технології, спрямовані у першу чергу на адаптацію дітей з ООП: піскова терапія, арт-терапія, ігрова терапія і таке інше.

Навчальний заклад надає рівні можливості для отримання освітніх послуг здобувачами освіти відповідно до наявних умов.

Освітня діяльність закладу з дітьми з особливими освітніми потребами спрямована на формування в них загальної культури, навичок діяльності, що забезпечують соціальну успішність, збереження та зміцнення здоров'я дітей, розвиток фізичних, інтелектуальних і особистісних якостей. Для цього педагоги школи широко використовують різноманітні корекційно-розвиваючі технології. Використання цих технологій у освітній та корекційно-розвивальній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами виступає оптимальним засобом формування навичок конструктивно-ігрової, освітньої діяльності та є критерієм їх психофізичного розвитку, у тому числі становлення таких важливих компонентів діяльності, як уміння ставити мету, добирати засоби для її досягнення, докладати зусилля для точної відповідності отриманого результату до попереднього задуму.

РОЗДІЛ 9. Програмно-методичне забезпечення освітньої програми

Навчання здійснюється за освітніми програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України, Інститутом модернізації змісту освіти та підручниками, що за результатами конкурсного відбору отримали гриф «Рекомендовано для використання в закладах загальної середньої освіти».

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Освітній процес у закладі I ступеня організовано за освітніми програмами, обраними рішенням педагогічної ради (протокол №1 від 30.08.2022 року): Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б.

Програми визначають загальний обсяг навчального навантаження на тиждень, забезпечують взаємозв'язки окремих предметів, їх інтеграцію та логічну послідовність вивчення, які будуть подані в рамках навчальних планів.

Навчальний план складений за Типовими освітніми програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України.

№	Класи	Типова освітня програма	Навчальний план
1	2	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б., 1-2 клас, затверджена наказом МОН від 12.08.2022 № 743/22.	Наказ МОН від 12.08.2022 № 743/22.
2	3-А 3-Б 4	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б., 3-4 клас, затверджена наказом МОН від 12.08.2022 № 743/22.	Наказ МОН від 12.08.2022 № 743/22.

№	Класи	Типова освітня програма	Таблиця
1	5-6	Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом МОН України від 19.02.2021 № 235	Додаток 3
2	7-9	Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти II ступеня, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 № 405	Таблиця 1
3	10	Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня, затверджена наказом МОН України від 20.04.2018 № 408, зі змінами, внесеними наказом МОН України від 28.11.2019 № 1493	Таблиця 2,3

Освітня програма базової, повної загальної середньої освіти окреслює організацію закладом єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти

У закладі I-III ступенів для реалізації інваріативної складової використано наступні програми:

Клас	Предмет	Програма
2	Українська мова	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 1-2 клас затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22
	Іноземна мова (англійська)	
	Математика	
	Я досліджую світ	
	Інформатика	
	Мистецтво: музичне мистецтво	
	Мистецтво: образотворче мистецтво	
	Фізична культура	

3-А 3-Б 4	Українська мова	Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22
	Іноземна мова (англійська)	
	Математика	
	Я досліджую світ	
	Інформатика	
	Мистецтво: музичне мистецтво	
	Мистецтво: образотворче мистецтво	
	Фізична культура	
5	Українська мова	Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
6-А 6-Б	Українська мова	Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
7 8 9	Українська мова	Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська мова. 5-9 класи», затверджені наказом МОН України від 07.06.2017 року № 804
10	Українська мова	Навчальна програма з української мови (профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, затверджена Наказом МОН України від 23.10.2017 року № 11407
5	Українська література	Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

6-А 6-Б	Українська література	Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Архипова В.П., Січкач С.І., Шило С.Б.)
7 8 9	Українська література	Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська література. 5-9 класи», затверджені наказом МОН України від 07.06.2017 року № 804
10	Українська література	Навчальна програма з української літератури (профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, затверджена Наказом МОН України від 23.10.2017 року № 11407
5	Іноземна мова (англійська)	Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Тріфан М.С., Унгурян І.К., Яковчук М.В.) затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795)
6-А 6-Б	Іноземна мова (англійська)	Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Тріфан М.С., Унгурян І. К., Яковчук М.В.)
7 8 9	Іноземна мова (англійська)	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5 – 9 класи (англійська мова, німецька мова, французька мова, іспанська мова) затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804
10	Іноземна мова (англійська)	Навчальна програма з іноземних мов (рівень стандарту, профільний рівень) для 10-11 класів загальноосвітніх шкіл, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки № 1407 від 23 жовтня 2017 року

5	Зарубіжна література	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.)
6-А 6-Б	Зарубіжна література	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В.Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.)
7 8 9	Зарубіжна література	Зарубіжна література 6 – 9 класи Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)
10	Зарубіжна література	Зарубіжна література. 10 – 11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)
5	Вступ до історії України та громадянської освіти	Програма для 5 кл Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти (автори Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я.)
6-А 6-Б	Історія України. Всесвітня історія	Модельна навчальна програма «Історія України. Всесвітня історія. 6 клас» для закладів загальної середньої освіти (автори Піскарьова І.О., Бурлака О.В., Майорський В.В., Мелещенко Т.В., Щупак І.Я.)
7 8 9 10	Історія України Всесвітня історія	Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти Всесвітня історія. Історія України (ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС). 6 клас ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. 7–9 класи ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 7–9 класи

		ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. 10–11 класи ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. 10–11 класи Затверджено та надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)
9	Правознавство	Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти з основ правознавства для 9 класу (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)
10	Громадянська освіта	Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти з громадянської освіти (інтегрований курс) для 10 класу. Рівень стандарту. (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)
5	Інтегрований курс «Мистецтво»	Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автор Кондратова Л. Г) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
6-А 6-Б	Інтегрований курс «Мистецтво»	Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт.Кондратова Л.Г.)
7	Музичне мистецтво	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Мистецтво. 5-9 класи» (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 року № 804
7	Образотворче мистецтво	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Мистецтво. 5-9 класи» (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 року № 804
8 9	Мистецтво	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Мистецтво. 5-9 класи» (наказ

		Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 року № 804
5	Математика	Математика. 5-6 класи. Модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (автор Істер О.С.), затверджена Наказом МОН України від 12.07.2021 року № 795
6-А 6-Б	Математика	Модельна навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Істер О.С.)
7 8 9	Алгебра	Математика. 5-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом МОН України від 07.06.2017 № 804
7 8 9	Геометрія	Математика. 5-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом МОН України від 07.06.2017 № 804
10	Математика	Навчальна програма з математики (Алгебра і початки аналізу та геометрія) для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту.
5 6-А 6-Б	Логіка	Логіка. Програма факультативного курсу для 5-9 класів для загальноосвітніх навчальних закладів, схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісією з математики Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (лист Інституту модернізації змісту освіти від 10.07.2020 №22.1/12-Г-557)
7 8 9	Біологія	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804
10	Біологія і екологія	Рівень стандарту. Програма затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 року наказ № 1407

5	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	«Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Біда Д.Д., Гільберг Т.Г., Колісник Я.І.), затверджена наказом МОН України від 12.07.2021 № 795
6-А 6-Б	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Біда Д.Д., Гільберг Т.Г., Колісник Я.І.)
5	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	«Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврентьєва І.В., Хомич О.Л.), затверджена наказом МОН України від 12.07.2021 № 795
6-А 6-Б	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврентьєва І.В., Хомич О.Л.)
6-А 6-Б	Географія	Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Гільберг Т.Г., Даценко Л.М.)
7 8 9	Географія	«Географія 6-9 класи». Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом МОН України від 03.08.2022 року № 698
10	Географія	«Географія 10-11» (рівень стандарту). Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти., затверджена наказом МОН України від 03.08.2022 року № 698
7 8 9	Фізика	Фізика. 7-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 року № 804

10	Фізика	«Фізика 10-11» (рівень стандарту та профільний рівень), авторського колективу Національної академії наук України під керівництвом Локтева В.М., затверджена наказом МОН України від 24.11.2017 року № 1539
7 8 9	Хімія	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 року № 804
10	Хімія	Рівень стандарту. Програма затверджена наказом МОН України від 23.10.2017 року № 1407. Укладачі: Дубовик О.А. (голова робочої групи), Бобкова О.С., Вороненко Т.І., Глазунов М.М., Іваха Т.С., Рогожнікова О.В.
5	Технології	Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.)
6-А 6-Б	Технології	Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.)
7 8 9	Трудове навчання	Трудове навчання. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 року № 804
10	Технології	Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 №408 (таблиці 2,3)
5	Інформатика	Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В.)

6-А 6-Б	Інформатика	Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти» (автори Морзе Н.В., Барна О.В.)
7 8 9	Інформатика	Інформатика 5–9 класи Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Програма затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804
10	Інформатика	Інформатика. Навчальна програма вибірково-обов'язкового предмету для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (рівень стандарту)
7 8 9	Основи здоров'я	«Основи здоров'я 6-9 класи». Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом МОН України від 03.08.2022 року № 698
5	Фізична культура	Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти наказ МОН України від 17.08.2022 року № 752
6-А 6-Б	Фізична культура	Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Педан О.С., Коломोєць Г.А., Боляк А.А., Ребрина А.А., Деревянко В.В., Стеценко В.Г., Остапенко О.І., Лакіза О.М., Косик В.М. та інші).
7 8 9	Фізична культура	Навчальна програма «Фізична культура. 6 - 9 класи» для закладів загальної середньої освіти наказ МОН України від 03.08.2022 року № 698
10	Фізична культура	Навчальна програма «Фізична культура. 10 - 11 класи» (рівень стандарту) для закладів загальної середньої освіти наказ МОН України від 03.08.2022 року № 698
10	Захист України	Навчальна програма «Захист України» для закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту) (колектив авторів), затверджена наказом МОН України від 04.11.2020 року № 1377

У закладі I-III ступенів для реалізації варіативної складової (курси за вибором, факультативи) використано наступні програми:

Класи	Курси за вибором, факультативи	Програма
3-А 3-Б 4	Курс за вибором: «Каліграфія з елементами мовлення»	В.Трунова, Н.Бондар, В.Ловчева Лист ІМЗО від 02.07.2019 №22.1/12-Г-528
5 6-А 6-Б	Логіка	О.Я. Митник Лист ІМЗО від 10.07.2020 №22.1/12-Г-557

Посилання на електронні підручники школи I ступеня

Українська мова 2 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/2-klas/ukranska-mova-ta-chitannya-2-klas-/ukranska-mova-ta-chitannya-pdruchnik-dlya-2-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh-bolshakova--o-pristnska-m-s/>

Іноземна мова 2 клас – <https://online.flippingbook.com/view/956332759/>

Математика 2 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/2-klas/7-matematika-2-klas/matematika-pdruchnik-dlya-2-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti--gs-o-m-flyak--v/>

ЯДС 2 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/2-klas/8-ya-dosldzhuyu-svt-2-klas/ya-dosldzhuyu-svt-pdruchnik-dlya-2-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh--voloshchenko-o-v-kozak-o-p-ostapenko-g-s-/>

Мистецтво 2 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/2-klas/9-mistetstvo-2-klas/mistetstvo-pdruchnik-ntegrovanogo-kursu-dlya-2-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti--kzlova-g-o-shulko-o-a-/>

Українська мова 3 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/3-klas/ukranska-mova-ta-chitannya-pdruchnik-dlya-3-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh/ukranska-mova-ta-chitannya-pdruchnik-dlya-3-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh-bolshakova--o-pristnska-m-s/>

Іноземна мова 3 клас – <https://online.flippingbook.com/view/957147635/>

Математика 3 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/3-klas/matematika-3-klas/matematika-pdruchnik-dlya-3-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh-skvortsova-so-onoprko-ov/>

ЯДС. Інформатика 3 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/3-klas/ya-dosldzhuyu-svt-pdruchnik-dlya-3-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh/ya-dosldzhuyu-svt-pdruchnik-dlya-3-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh-voloshchenko-ov-kozak-op-ostapenko-gs/>

Мистецтво 3 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/3-klas/mistetstvo-pdruchnik-ntegrovanogo-kursu-dlya-3-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti/mistetstvo-pdruchnik-ntegrovanogo-kursu-dlya-3-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-kalnchenko-ov-aristova-ls/>

Українська мова 4 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/4-klas/1ukranska-mova-ta-chitannya-4-klas/2ukranska-mova-ta-chitannya-pdruchnik-dlya-4-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh/>

Іноземна мова 4 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/4-klas/3anglyska-mova-4-klas/4anglyska-mova-pdruchnik-dlya-4-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-z-audosuprovodom/>

Математика 4 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/4-klas/7matematika/5matematika-pdruchnik-dlya-4-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh/>

ЯДС 4 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/4-klas/8ya-dosldzhuyu-svt-4-klas/5ya-dosldzhuyu-svt-pdruchnik-dlya-4-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-u-2-kh-chastinakh/>

Мистецтво 4 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/4-klas/10mistetstvo-4-klas/7mistetstvo-pdruchnik-ntegrovanogo-kursu-dlya-4-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti/>

Інформатика 4 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/4-klas/9nformatika-4-klas/5nformatika-pdruchnik-dlya-4-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti/>

Посилання на електронні підручники школи II - III ступеня

Українська мова 5 клас - <https://shkola.in.ua/2663-ukrainska-mova-5-klas-holub-2022.html>

Українська мова 6 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/2595-ukrmova-6-klas-golub.html>

Українська мова 7 клас – <https://shkola.in.ua/1451-ukrainska-mova-7-klas-hlazova-2020.html>

Українська мова 8 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/883-ukmova-8-glazova-2016.html>

Українська мова 9 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/1000-ukrmova-zabolotniy-9-klas-2017.html>

Українська мова 10 клас – <https://shkola.in.ua/1711-ukrainska-mova-10-klas-karaman-2018.html>

- Українська література 5 клас – <https://shkola.in.ua/2646-ukrainska-literatura-5-klas-arkhypova-2022.html>
- Українська література 6 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/2615-ukralit-6-klas-arkhypova.html>
- Українська література 7 клас – <https://shkola.in.ua/1450-ukrainska-literatura-7-klas-avramenko-2020.html>
- Українська література 8 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/851-ukrainska-literatura-8-klas-kovalenko-2016.html>
- Українська література 9 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/967-ukrliteratura-9-klas-avramenko-2017.html>
- Українська література 10 клас – <https://shkola.in.ua/1701-ukrainska-literatura-10-klas-slonovska-2018-prof.html>
- Зарубіжна література 5 клас – <https://shkola.in.ua/2587-zarubizhna-literatura-5-klas-nikolenko-2022.html>
- Зарубіжна література 6 клас – <https://shkola.in.ua/2864-zarubizhna-literatura-6-klas-nikolenko-2023.html>
- Зарубіжна література 7 клас – <https://shkola.in.ua/1420-zarubizhna-literatura-7-klas-voloshchuk-2020.html>
- Зарубіжна література 8 клас – <https://shkola.in.ua/962-zarubizhna-literatura-8-klas-nikolenko-zuienko-2016.htm>
- Зарубіжна література 9 клас – <https://shkola.in.ua/774-zarubizhna-literatura-9-klas-voloshchuk-2017.html>
- Зарубіжна література 10 клас – <https://shkola.in.ua/1661-zarubizhna-literatura-10-klas-nikolenko-2018-stand.html>
- Англійська мова 5 клас – <https://online.flippingbook.com/view/493117842/4/>
- Англійська мова 6 клас – <https://online.flippingbook.com/view/818083560/>
- Англійська мова 7 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/694-anglyska-mova-oksana-karpyuk-7-klas-2015.html>
- Англійська мова 8 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/821-english-8-klas-karpyuk.html>

Англійська мова 9 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/948-students-book-english-9-oksana-karpyuk.html>

Англійська мова 10 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/425-anglyska-mova-karpyuk-10-klas.html>

Математика 5 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/1632-matematyka-5-klas-ister-2022.html>

Математика 6 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/525-matematika-tarasenkova-bogatirova-6-klas.html>

Математика 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/14-matematika-10-klas/matematika-algebra--pochatki-analzu-ta-geometrya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-ster-o-s/>

Алгебра 7 клас – https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/Algebra_7klas_Ister_2015.pdf

Алгебра 8 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/797-ister-8-klas-2016-algebra.html>

Алгебра 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/05-algebra-9-klas/ister-algeb-p-9ukr-054-13-s.pdf>

Геометрія 7 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/698-geometriya-merzlyak-7klas-2015.html>

Геометрія 8 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/804-geometriya-8-klas-ister-2016.html>

Геометрія 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/6-geometrya-9-klas/geometrya-pdruchnik-dlya-9-klasu-zagalnoosvtnkh-navchalnikh-zakladv--ster-o-s/>

Географія 6 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/2629-geografiia-6-klas-kobernik-2023.html>

Географія 7 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-7-klas-2020/15-geography-7kl/Geografy-7kl-Boyko-Mikheli.pdf>

Географія 8 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-8klas-2021/9-geography-8kl/Geografia-8kl-Boyko.pdf>

Географія 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/11-geografiya-9-klas/09-geography-pidruchnyky-i-posibnyky.pdf>

Географія 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/19-geografya-10-klas/geografya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-boyko-v-m-braychevskiy-yu-s-yatsenko-b-p/>

Хімія 7 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-7-klas-2020/17-khimiya-7kl/Khimiya-7-klas-Popel.pdf>

Хімія 8 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-8klas-2021/13-khimiya-8kl/Khimiia-8kl-Grygorovych.pdf>

Хімія 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/9-khmya-9-klas/khmya-pdruchnik-dlya-9-klasu-zagalnoosvtnkh-navchalnikh-zakladv--grigorovich-o-v/>

Хімія 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/21-khmya-10-klas/khmya-rven-standartu--pdruch-dlya-10-kl-zakladv-zagalno-seredno-osvti-popel-p-p-kriklya-l-s/>

Біологія 7 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/konkursniy-vdbr-pdruchnikv-dlya-7-klasu/bologya-7-klas/bologya-pdruchnik-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-ostapchenko-l--balan-p-g-serebryakov-v-v-matyash-n-yu-gorobchishin-v-a/>

Біологія 8 клас – <https://12baliv.com.ua/book/8-klas/biolohiya/n-yu-matyash-2016/storinka-1>

<https://shkola.in.ua/909-biolohiia-8-klas-matiash-2016.html>

Біологія 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/12-bologya-9-klas/bologya-pdruchnik-dlya-9-klasu-zagalnoosvtnkh-navchalnikh-zakladv--ostapchenko-l--balan-p-g-polshchuk-v-p/>

Біологія і екологія 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/18-bologya--ekologya-10-klas/bologya--ekologya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-sobol-v/>

Основи здоров'я 7 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-7-klas-2020/18-osnovy-zdorovya-7kl/Osnovy-zdorovya-7-klas-Bekh.pdf>

Основи здоров'я 8 клас – <https://12baliv.com.ua/book/8-klas/osnovy-zdorovya/i-d-beh-t-v-vorontsova-v-s-ponomarenko-s-v-strashko-2021/storinka-4>

Основи здоров'я 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/13-osnovy-zdorov%60ya-9-klas/1-alaton-ukr-osnovy-zdorovya-9-klas.pdf>

Інтегрований курс «Пізнаємо природу» 5 клас – https://aston.te.ua/userfiles/file/vubir/aston_p_zna_mo_prirodu_5kl_m_dak.pdf

Інтегрований курс «Пізнаємо природу» 6 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/2653-piznaiemo-pryrodu-6-klas-bida.html>

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» 5 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/1707-zdorovia-bezpeka-ta-dobrobut-voroncova-5-klas.html>

Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» 6 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/2644-zdorovia-6-klas-vorontsova-2023.html>

Вступ до історії України та громадянської освіти 5 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/1668-vstup-do-istorii-5-klas-shchupak-2022.html>

Історія України. Всесвітня історія (інтегрований курс) 6 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/2610-istoriia-6-klas-shchupak-2023.html>

Історія України 7 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/konkursniy-vdbr-pdruchnikv-dlya-7-klasu/storya-ukrani-pdruchnik-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti/storya-ukrani-pdruchnik-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-drbnitsya-v-o-shchupak--ya-burlaka-o-v-pskarova--o/>

Всесвітня історія 7 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/konkursniy-vdbr-pdruchnikv-dlya-7-klasu/vsesvtnya-storya-pdruchnik-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti/vsesvtnya-storya-pdruchnik-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-shchupak--ya-burlaka-o-v-pskarova--o/>

Історія України 8 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/8-klas/storya-ukrani-8-klas/1storya-ukrani-pdruchnik-dlya-8-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti/>

Всесвітня історія 8 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/8-klas/vsesvtnya-storya-8-klas/1vsesvtnya-storya-pdruchnik-dlya-8-klasu-z-pogliblenim-vivchennyam-zakladv-zagalno-seredno-osvti/>

Історія України 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/3-storya-ukrani-9-klas/storya-ukrani-pdruchnik-dlya-9-klasu-zagalnoosvtnkh-navchalnikh--sorochinska-n-m-gsem-o-o/>

Всесвітня історія 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/4-vsesvtnya-storya-9-klas/vsesvtnya-storya-pdruchnik-dlya-9-klasu-zagalnoosvtnkh-navchalnikh-zakladv--shchupak--ya/>

Правознавство 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/15-osnovi-pravoznavstva-9-klas/osnovi-pravoznavstva-pdruchnik-dlya-9-klasu-zagaln>

Історія України 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/4-storya-ukrani-10-klas/storya-ukrani-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-vlasov-v-s-kulchitskiy-s-v-/>

Всесвітня історія 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/5-vsesvtnya-storya-10-klas/vsesvtnya-storya-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-shchupak--ya/>

Основи правознавства 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/15-osnovi-pravoznavstva-9-klas/osnovi-pravoznavstva-pdruchnik-dlya-9-klasu-zagalnoosvtnkh-navchalnikh-zakladv--narovlyanskiy-o-d-/>

Громадянська освіта 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/8-gromadyanska-osvta-10-klas/gromadyanska-osvta-ntegrovanii-kurs-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-bakka-t-v-margolna-l-v-meleshchenko-t-v-/>

Інформатика 5 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/5-klas-nush/nformatichna-osvtnya-galuz/nformatika/nformatika-pdruchnik-dlya-5-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-avt-morze-n-v-barna-o-v- 1/>

Інформатика 6 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/6-klas-n/nformatichna-osvtnya-galuz/nformatika/-nformatika-pdruchnik-dlya-6-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-avt-morze-n-v-barna-o-v/>

Інформатика 7 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-7-klas-2020/13-Informatyka-7-klas/Informatyka-7-klas-Ryvkind.pdf>

Інформатика 8 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/8-klas/nformatika-8-klas/2nformatika-pdruchnik-dlya-8-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti/>

Інформатика 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/07-informatyka-9-klas/ryvkind-info-p-9ukr-101-16-s.pdf>

Інформатика 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/17-nformatika-10-klas/nformatika-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-11-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-rivknd-y-ya-lisenko-t--chernkova-l-a-shakotko-v-v-/>

Фізика 7 клас - <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/konkursniy-vdbr-pdruchnikv-dlya-7-klasu/fzika-7-klas/fzika-pdruchnik-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-baryakhtar-v-g-dovgiy-s-o-bozhinova-f-ya-gorobets-yu--nenashev--yu-kryukhna-o-o-za-redaktsyu-baryakhtara-v-g-dovgogo-s-o/>

Фізика 8 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/8-klas/fzika-8-klas/fzika-pdruchnik-dlya-8-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-avt-baryakhtar-v-g-bozhinova-f-ya-dovgiy-so-kryukhna-o-o-za-red-baryakhtara-v-g-dovgogo-s-o/>

Фізика 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas/10-fzika-9-klas/fzika-pdruchnik-dlya-9-klasu-zagalnoosvtnkh-navchalnikh-zakladv--baryakhtar-v-g-dovgiy-s-o-bozhinova-f-ya-kryukhna-o-o/>

Фізика 10 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/20-fzika-10-klas/fzika-rven-standartu-za-navchalnoyu-programoyu-avtorskogo-kolektivu-pd-kervnitstvom-loktva-vm-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-baryakhtar-v-g-dovgiy-s-o-bozhinova-f-ya-kryukhna-o-o/>

Інтегрований курс «Мистецтво» 5 клас – https://issuu.com/stankobog/docs/5_mystetstvo_kondratova

Інтегрований курс «Мистецтво» 6 клас – <https://shkola.in.ua/2603-mystetstvo-5-klas-kondratova-2022.html>

Образотворче мистецтво 7 клас – <https://shkola.in.ua/2288-mystetstvo-7-klas-masol-2020.html/>

Музичне мистецтво 7 клас - <https://shkola.in.ua/2288-mystetstvo-7-klas-masol-2020.html>

Мистецтво 8 клас – <https://shkola.in.ua/996-mystetstvo-8-klas-kondratova-2016.html>

Мистецтво 9 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/1011-mystectvo-masol-9-klas.html>

Мистецтво 10 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/1340-mistectvo-masol-10-11-klas.html>

Технології 5 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/2695-tehnologii-5-klas-hodzytska.html>

Технології 6 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/2693-tehnologii-6-klas-hodzytska.html>

Трудове навчання 7 клас – <https://pidruchnyk.com.ua/721-trudove-7-klas-hodzicka-dlya-divchat-2015.html>

Трудове навчання 8 клас – <https://shkola.in.ua/1028-trudove-navchannia-8-klas-khodzytska-2016.html>

Трудове навчання 9 клас – <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-9-klas/08-trudove-navchannya-9-klas/litera-ltd-9-klas-trud-obslug-vyd-pratsi.pdf>